

Foto: Dalinda Haantjes

GRIJZE ZEEHONDEN OP VLIELAND

Het geboorteseizoen van de Grijze zeehond is weer voorbij. In het Zeehondencentrum verblijven nu nog de pups die we afgelopen periode hebben opgevangen. Zij kunnen met een aantal weken weer worden vrijgelaten.

Op Vlieland troffen we deze winter dit bijzonder mooie tafereel aan: bovenstaande moeder met pup maakte deel uit van een groep van zes Grijze zogende zeehondenmoeders. Op een afstand zagen we grote mannetjeszeehonden die hun kans afwachtten om de vrouwtjes weer te veroveren.

Soms gaan de vrouwtjes het water in om op jacht te gaan. Pups blijven op het land slapen totdat de moeder weer terug komt. Veel mensen weten dit niet.

Gelukkig is er Willem, onze EHBZ-er op Vlieland. Hij houdt gedurende het geboorteseizoen een oogje in het zeil opdat de moeders en hun pups niet verstoord worden.

Om te voorkomen dat er dieren onnodig van hun moeder gescheiden raken, geven we voorlichting met behulp van waarschuwingsborden langs de kust en met een animatiefilmpje op alle veerboten naar de eilanden.

Voor de dieren die we wel hebben opgevangen is het bijna weer tijd om naar huis te gaan; terug naar zee. In sommige gevallen is het mogelijk daarbij aanwezig te zijn. Meer informatie hierover is te vinden op onze website www.zeehondencentrum.nl/zeehonden-vrijlaten

Zeehondenverzorgster Liselotte werkt alweer 12 jaar in Pieterburen en een aantal van u zal haar dan ook herkennen. Liselotte is een echte zeehondenexpert en ze fotografeert haar geliefde dieren graag. Ze kent de dieren stuk voor stuk en ze weet altijd bijzondere verhalen over ze te vertellen. Deze verhalen deelt ze graag met u.

LISELOTTE

ONDERSCHAT DE KLEINTJES NIET

Ze zijn vaak heel klein als ze worden binnengebracht, onze longwormpatiëntjes. Mager, uitgeput en onder de indruk van de reis naar het Zeehondencentrum. Maar dat duurt vaak maar even.

Zodra ze een beetje zijn gekomen van dit avontuur en wat opknappen, moet je ze zeker niet onderschatten. Dat gold ook voor zeehond Koos! De eerste twee weken had hij het moeilijk. De ene dag ging het goed maar dan ging het de volgende dag toch weer een beetje slechter. Wat ik al snel leerde bij zeehonden is dat ze je echt kunnen verrassen, hoe hopeloos hun toestand soms ook lijkt. Zeehonden zijn echte vechters en daarmee soms ook een hele uitdaging voor de verzorgers. Koos bewees dat als geen ander.

Koos vlak voor zijn vrijlating

“HET IS NOOIT HOPELOOS”

Terwijl de behandeling bij Koos aansloeg kwam ook zijn ware aard naar boven. Koos was niet de meest makkelijke zeehond om te verzorgen. Zo leek hij er zijn best voor te doen om ons telkens weer te laten struikelen: Wanneer je zijn quarantaine binnen kwam lag Koos meestal al klaar om een ‘buikschuif’ tussen je benen door te nemen. Als het tegenzat deed hij dit voordat het bad leeg was en belandde je als verzorger in het water!

We waren dan ook blij toen Koos zover hersteld was dat hij naar een buitenbad overgeplaatst werd, waar we hem konden ontwijken.

Koos is inmiddels weer vrijgelaten en maakt de zee alweer onveilig. Misschien kan hij nog eens nietsvermoedende wandelaar laten struikelen...

LONGWORM BIJ ZEEHONDEN

WAT IS DAT NOU PRECIES?

In het eerste levensjaar is een zeehond vatbaar voor longworminfecties. Na de zoogperiode gaan jonge zeehonden zelf op zoek naar prooi en in deze periode raken zij vaak geïnfecteerd. Een aantal van hen wordt zo ziek dat ze zonder hulp niet kan overleven.

Longworm is een parasiet die veel schade kan aanrichten aan de longen: de wormen leven op longweefsel en baren er hun larven waardoor de longen steeds verder worden aangetast. De zeehond krijgt het benauwd en wordt vatbaar voor longontsteking en andere bacteriële infecties. Bovendien kan een zeehond die niet voldoende lucht krijgt niet lang onder water blijven en daardoor moeilijk jagen op voedsel. Het dier raakt verzwakt en kan overlijden.

Geïnfecteerde zeehonden gaan hoesten vanwege de benauwdheid. Bij dit hoesten worden microscopisch kleine larven opgehoest die de zeehond vervolgens ook weer inslikt. Via het spijsverteringskanaal komen deze larven uiteindelijk in zee terecht en daarmee in het voedsel voor kleine zeedieren. Deze dieren worden weer door anderen gegeten en uiteindelijk ook door de zeehond. Vanuit de maag trekt de longworm door het lichaam van de zeehond naar de longen om daar larven te baren. Zo is de besmettingscirkel rond.

Als een dier op tijd gevonden wordt kan het behandeld worden. Een zeehond met een longworm infectie is te herkennen aan verschijnselen als een moeizame ademhaling, hoge rug en een bebloede bek. De gemiddelde opvangperiode van een zeehond met een longworminfectie is twee tot drie maanden. Wanneer een zeehond eenmaal genezen is, is hij verder resistent voor deze parasitaire infectie

Deze zeehond heeft longwormen opgehoest.

Foto: Liselotte Jansen

EHBZ STANDPLAATS SCHIERMONNIKOOG

ZEEHONDENREDDER MET EEN EENDENKOOI

Teun Talsma is vanaf het allereerste begin betrokken bij de zeehondenopvang. Met zijn 81 jaar is hij de nestor van onze EHBZ-vrijwilligers!

Teun heeft samen met zijn vrouw Margot een boerenbedrijf gerund met koeien en schapen. Het was altijd hard werken en om even afstand te nemen ging Teun graag uitwaaien op het strand. Daar vond hij aangespoeld hout waarmee hij eigenhandig een grote koeienschuur bouwde. Ook vond hij er zeehonden in nood en die gingen dan naar Pieterburen. Hiernaast trof hij bruinvissen, witflankdolfijnen en stookolieslachtoffers aan die hij indien mogelijk hielp.

Teun is, zoals hij zegt “een natuurmens” en ook een echte vogelkenner.

Zo beheert hij een prachtige cultuurhistorische eendenkooi, gebouwd in 1861. Op zijn erf broeden hiernaast wel 144 vogels die verzorging krijgen in de vorm van nestkastjes en badjes.

Nog altijd houdt Teun een oogje in het zeil bij gestrande zeezoogdieren. Hij wordt hierbij geholpen door zijn zonen Floris en Rutger.

De boerderij is inmiddels omgebouwd tot een gastenverblijf, gerund door de zonen die het werk rond de strandingen te zijner tijd van hun vader zullen gaan overnemen.

Margot en Teun Talsma

Om het werk voor de zeehonden op Schiermonnikoog te kunnen blijven doen heeft Teun de afgelopen maand, met behulp van sponsoring, een nieuwe 4x4 auto gekregen.

HAPPY SEAL

PRODUCTEN VOOR EEN SCHONE ZEE! DEZE KEER: WERFZEEP

Kent u Werfzeep al? Werfzeep is een kleine ambachtelijke biologische zeepziederij in Utrecht. Alle zeepen die hier geproduceerd worden zijn plantaardig, palmolievrij en met liefde gemaakt.

Tijdens het productieproces wordt gewerkt met biologische ingrediënten zonder onnodige toevoegingen. Dit betekent dat er in Werfzeep geen chemische stoffen zitten die met het afvalwater van douche of bad in ons oppervlaktewater terecht komen.

De zeepen zijn met hun natuurlijk ingrediënten niet alleen goed voor ons ecosysteem maar ook veel beter voor onze huid.

In de winkel van het Zeehondencentrum vindt u van Werfzeep aantal natuurlijke scrubs en een scheerzeep voor mannen met eucalyptus en den.

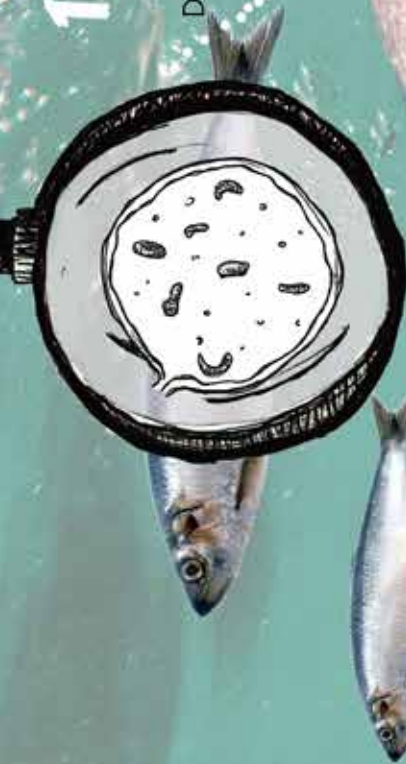
De winkel is het hele jaar geopend, ook als u even niet de zeehonden wilt bezoeken maar gewoon op zoek bent naar een origineel cadeautje.

1

LARVEN IN DE VIS

DE ZEEHOND EET EEN LEKKER VISJE
EN SLIKT OOK DE LARVEN IN

2

LARVEN ZIJN OPGEGETEN

DE LARVEN KOMEN IN DE MAAG
EN REIZEN VIA DE BLOEDVATEN NAAR
DE LONGEN

4

OPGEOHOEST EN INGESLIKT

DE EITJES WORDEN OPGEOHOEST EN
WEER OPGEGETEN DOOR DE ZEEHOND,
WAARDOOR ZE IN DE MAAG KOMEN

3

WORMEN IN DE LONGEN

IN DE LONGEN GROEIEN DE LARVEN
UIT TOT VOLWASSEN WORMEN DIE
EITJES LEGGEN

5

EITJES IN HET WATER

UITEINDELIJK WORDEN DE EITJES
UITGEOEPT IN ZEE. EN ZO KOMEN ZE WEER
IN DE VIS TERECHT

HOE ZIT DAT NOU?

WAAROM HUILEN ZEEHONDENPUPS?

POSTDOCTORAAL ONDERZOEK NAAR HET VOCAAL LEREN VAN DIEREN

Door: Andrea Ravignani, PhD

WAAROM SPREKEN MENSEN? EN WAAROM HUILEN ZEEHONDENPUPS? DE ANTWOORDEN OP DEZE TWEE VRAGEN ZOU NOG WEL EENS VERASSEND DICHT BIJ ELKAAR KUNNEN LIGGEN.

Andrea Ravignani doet bij het Zeehondencentrum een postdoctoraal onderzoek wat betaald wordt uit de prestigieuze Marie-Curie beurs. Andrea is een Italiaanse wetenschapper die gefascineerd is door de vraag hoe dieren – en mensen – geluiden leren maken.

Een deel van zijn onderzoek in Pieterburen is het dagelijks opnemen van de geluiden van zeehondenpups, het zogenaamde ‘hulpen’. Vervolgens bekijkt Andrea of er een ontwikkeling in het produceren van deze geluiden zit.

Is het je ooit opgevallen hoe baby’s (menselijke pups) beginnen te hulpen, vervolgens onduidelijke geluiden maken en hoe dit vervolgens langzaam verandert in taal? Iets soortgelijks gebeurt bij zeehonden. Het geluid of de stem van iedere zeehondenpup is heel anders. De stem van de pups verandert bovendien nog naarmate zij ouder worden. Sterker nog, het lijkt erop dat Gewone en Grijs zeehonden lid zijn van een zeer specifieke groep dieren. Dieren, die net als mensen, het vermogen hebben om hun stem in de loop van hun leven te vormen. Dit noem je ‘vocaal leren’. Ook papegaaien, zangvogels en vleermuizen hebben dit vermogen.

Een goed en heel bijzonder voorbeeld hiervan is een zeehond genaamd Hoover die verbleef in het New England Aquarium in Boston. Hoover werd opgevoed door mensen en leerde praten. Het is wekelijk ongelofelijk wanneer je dit beluistert. Op YouTube kun je horen hoe dat klinkt in het fragment “Hoover the Talking Seal”.

Zeehonden leren dus geluiden maken via imitatie van soortgenoten, waarna ze er een heel eigen geluid van maken. Ze zijn daarmee misschien wel de diersoort die het dichtst bij ons staat wat betreft ‘vocale imitatie’.

Het onderzoek van Andrea is om twee redenen belangrijk: Aan de ene kant helpt het ons een beter begrip te krijgen van zeehonden en wat belangrijk voor hen is in de eerste fase van hun leven. Aan de andere kant geeft het ons een kijkje in de evolutie van de mens. Menselijke evolutie is namelijk heel moeilijk te reconstrueren zonder een tijdmachine, met name wat betreft de ontwikkeling van eigenschappen die zich in de loop der jaren ontwikkelen, zoals spraak en taal.

Communicatie bij zeehonden is een compleet nieuw veld van onderzoek en wij zijn blij Andrea de komende jaren in het team te hebben!

WIST U DAT...

...wij in Pieterburen jaarlijks zo’n 100 studenten en vrijwilligers van over de hele wereld opleiden? Zij verblijven op onze speciaal ingerichte campus om mee te helpen, training te krijgen en soms ook om wetenschappelijk onderzoek te doen.

WIST U DAT schenken aan de zeehonden aftrekbaar is van uw inkomstenbelasting? Zo kunt u schenken met belastingvoordeel!

ADOPTANT IN HET ZONNETJE

Herma van Gelderen (links op de foto) is gek op honden en op de zee, liefde voor zeehonden is dan natuurlijk logisch. Inmiddels heeft ze al eens een dag meegewerkt als zeehondenverzorger en meerdere zeehonden geadopteerd.

De eerste vrijlating die Herma bijwoonde was die van Lynn. Lynn had blijkbaar iets met het cijfer 13, want ze spoelde aan op 13 december bij Paal 13. Op 13 maart 2013, op Herma's verjaardag, werd Lynn vrijgelaten.

Halverwege de branding draaide Lynn om, alsof ze dank je wel wilde zeggen. Dat was zo'n bijzondere ervaring, dat Herma besloot op iedere verjaardag en elk feestje geld te vragen voor de zeehonden.

Herma zegt hierover: "Als het aan mij ligt zou iedereen een zeehond redden op de bucketlist moeten zetten, want het is geweldig mooi en belangrijk werk!"

ZEEHONDENCENTRUM PIETERBUREN DOET MEE MET TOEGIFT.NL

Zeehondencentrum Pieterburen is partner in de landelijke campagne toegift.nl. Dit is een gezamenlijke campagne van 89 erkende goede doelen met als doel mensen te inspireren om na te denken over hun wensen met betrekking tot hun nalatenschap.

Veel Nederlanders staan open voor het idee om na te laten aan een goed doel. Dankzij een 'toegift' kunt u uw idealen laten voortleven als u er zelf niet meer bent. Zoals alle goede doelen die deelnemen, zijn wij door het CBF erkend. Dit betekent dat wij ons jaarlijks laten toetsen op strenge kwaliteitseisen.

toegift.nl

WAT KONDEN WE DOEN MET UW STEUN

Vanaf 1 januari 2017 hebben we 495 zeehonden binnengekregen. 406 hiervan waren Gewone zeehonden en 89 Grijze zeehonden. De gemiddelde opvangduur lag rond 40 dagen. Bij het ter persen gaan van dit bulletin, eind december 2017, waren er 335 dieren vrijgelaten en hadden we nog 79 dieren in opvang.

De meeste van deze dieren waren te vroeg van hun moeder gescheiden, werden binnengebracht met een longworminfectie of hadden verwondingen als gevolg van verstrikking in een visnet. Een aantal dieren was dusdanig verwond dat operatieve hulp nodig was. In 2017 hebben we 11 operaties uitgevoerd. Het betrof hierbij onder andere het verwijderen van ingeslikte vishaken of door ontsteking aangetast bot.

Het overlevingspercentage kwam afgelopen jaar op 84%. Een iets lager percentage dan twee jaar terug, maar te verklaren door een relatief groter aandeel zieke dieren. Dit komt met name door de preventieve maatregelen die we nemen om verstoring in de geboorteseizoenen te voorkomen. Hierdoor zijn er minder pups, en daardoor verhoudingsgewijs meer zieke dieren, in opvang gekomen.

Inmiddels zitten we in de geboorteperiode van de Grijze zeehond en hebben we onze handen vol aan het verzorgen van hulpbehoevende pups. Om te voorkomen dat er dieren onnodig van hun moeder gescheiden raken blijven we inzetten op het geven van voorlichting met behulp van waarschuwingsborden langs de kust en met een animatiefilmpje op alle veerboten naar de eilanden.

SCHENKEN MET BELASTINGVOORDEEL

Kiest u voor een toegift of schenking aan de zeehonden? Vraag onze speciale brochure over schenken en nalaten aan.

Dit kan telefonisch via 0595-526526
of per email:
donatie@zeehondencentrum.nl

EEN MINI WADDENZEE IN PIETERBUREN

We weten allemaal dat de Waddenzee het natuurlijk leefgebied is van de zeehonden: zij zijn er het grootste roofdier en belangrijke indicators voor de gezondheid van het ecosysteem.

Daarom willen wij de bezoekers niet alleen over zeehonden vertellen maar willen wij ze ook graag een stukje Waddenzee laten beleven. Vanaf het komend voorjaar kan dat. Vroeger liep er over het terrein van het Zeehondencentrum een uitloper van de Waddenzee, een zogenaamde 'priel.' Dit was goed te zien aan het riet dat zo maar middenin het

landschap omhoog kwam. Landschapsbeheer Groningen, leefbaarheidsprogramma Kansrijk Groningen, de Provincie en de Gemeente zagen dat ook en deden ons een geweldig voorstel: zij wilden helpen met het herstellen van de priel en daarmee een stukje natuurgeschiedenis in Pieterburen.

LIJNEN IN HET LANDSCHAP

Deze partijen werken nu samen in een project genaamd 'Lijnen in het landschap'. Het doel is om de lijnen die de maren, dijken en akkers vormen in het landschap van Groningen behouden. Met subsidie kunnen wij

nu rond de opengelegde priel een prachtige Waddentuin realiseren. En gelukkig niet alleen voor en door onszelf, maar samen met de bewoners en de basisschool van Pieterburen.

De tuin zal een natuurlijke aantrekkingskracht hebben op wilde vogels en kleine zoogdieren. Voor bezoekers biedt de Waddentuin plezier in de vorm van een educatieve wandelroute, een waterspeeltuin, een blote-voeten-pad en een terras met uitzicht over het landschap. Het meest bijzondere is dat ook eb- en vloedbewegingen hun natuurlijke werking zullen hebben op de tuin.

Op de foto hiernaast is goed te zien hoeveel er de afgelopen maanden al is gedaan. Wij zijn heel blij en trots dat wij met dit mooie project het verhaal van de Waddenzee nu ook in Pieterburen beleefbaar kunnen maken!

SUPER SEALGAME

Als onderdeel van de studie Informatica aan de InHolland hogeschool ontwikkelden Jeffrey, Peter, Daan en Jesse de Super Sealgame. De speler kruipt in de huid van de zeehond en gaat andere dieren redden van plastic. De zeehond beleeft allerlei avonturen. Super Seal is geschikt voor alle leeftijden. Het spel kan worden gespeeld op onze website.

UPDATE ZORGUNITS

Naar aanleiding van de noodoproep voor nieuwe zeehondenzorgunits hebben wij inmiddels € 21.000 ingezameld. Heel hartelijk dank voor uw hulp hierbij!

Met dit bedrag zijn we heel blij maar het bleek niet genoeg voor het vervangen van onze oude buiten- quarantaines. Na rijp beraad en in overleg met het bedrijf Jan Snel hebben wij daarom besloten de zorgunits te gaan opknappen in plaats van nieuwbouw. De werkzaamheden hiervoor zijn deze maand begonnen en wij verwachten de vernieuwde units komend voorjaar weer in gebruik te kunnen nemen.

CONTACT

ZEEHONDENCENTRUM PIETERBUREN

Hoofdstraat 94a
9968 AG Pieterburen
0595-526 526
www.zeehondencentrum.nl

ALGEMEEN

info@zeehondencentrum.nl

BEZOEKERSCENTRUM

bezoek@zeehondencentrum.nl

DONATEURSADMINISTRATIE

donatie@zeehondencentrum.nl

IBAN NL19INGB0000008020

BIC INGBNL2A

